

Strafrechtelijke beteugeling van overtredingen inzake onderaanneming

1. Inleiding

Met de wet van 15 mei 2024 (BS van 21 juni 2024) werden een groot aantal wijzigingen doorgevoerd in het Sociaal Strafwetboek.

Een paar opmerkelijke nieuwe bepalingen hebben, eigenaardig genoeg, betrekking op het strafbaar stellen van inbreuken op de reglementering van de organisatie van de onderaannemingsketen zoals reeds bepaald en gesanctioneerd in de reglementering van de overheidsopdrachten. Daarenboven wordt voortaan ook de organisatie van de onderaanneming in de private contracten geïndiceerd en gesanctioneerd.

2. Overheidsopdrachten

2.1 Het verbod van financiële onderaanneming – art. 184/1/3 § 1 Sociaal Strafwetboek

Artikel 12/3 §1, van het KB van 14-01-2013 tot bepaling van de algemene uitvoeringsregels van de overheidsopdrachten), hierna AUR genoemd, bepaalt:

“Het is verboden voor een onderaannemer om het geheel van de opdracht dat hem werd toegewezen in onderaanneming te geven aan een andere onderaannemer. Het is eveneens verboden voor een onderaannemer om alleen de coördinatie van de opdracht te behouden.”

Deze maatregel is alleen van toepassing op de onderaannemers en niet op de opdrachtnemer.

Vermits het de onderaannemer ook verboden is om alleen de coördinatie van de onderaannemingsopdracht te behouden, volstaat het voor een onderaannemer niet om alleen het beheer van het luik coördinatie te behouden en de totaliteit van de effectieve taken in onderaanneming te geven aan meerdere onderaannemers die lager tussenkomen in de keten.

Tot voor de wet van 15 mei 2024 kon een overtreding van deze bepaling enkel bestraft worden door de sancties die in de overheidsopdrachtenwetgeving of het bijzonder bestek waren bepaald.

NIEUW: Nu wordt een inbreuk op deze regel ook strafrechtelijk beteugeld door het nieuwe artikel 184/1/3 § 1 Soc. SWB met een sanctie van niveau 4.

Deze nieuwe bepaling viseert enkel de onderaannemer, zijn aangestelde of zijn lasthebber en dus niet de hoofdaannemer (= opdrachtnemer).

2.2 De beperking van de onderaannemingsketen – art. 184/1/3 § 2 & § 3 Sociaal Strafwetboek

Artikel 12/3 § 2 van de AUR beperkt het aantal schakels in de onderaannemingsketen.

Als de opdracht voor werken overeenkomstig de erkenningsreglementering ondergebracht is in een categorie mag de onderaannemingsketen uit niet meer dan drie niveaus bestaan, te weten de rechtstreekse onderaannemer van de opdrachtnemer, de onderaannemer van het tweede niveau en de onderaannemer van het derde niveau.

Als de opdracht voor werken overeenkomstig de erkenningsreglementering ondergebracht is in een ondercategorie mag de onderaannemingsketen uit niet meer dan twee niveaus bestaan, te weten de rechtstreekse onderaannemer van de opdrachtnemer en de onderaannemer van het tweede niveau.

NIEUW: Bovenop de sancties die op grond van de reglementering van de overheidsopdrachten kunnen toegepast worden, stelt een nieuwe bepaling van het Sociaal Strafwetboek (art. 184/1/3 § 2 & § 3 Soc. SWB) ook overtredingen op die bepaling strafrechtelijk strafbaar. Ook hier is de sanctie een straf van niveau 4.

2.3 Uitsluiting van deelname aan overheidsopdrachten – Art. 107/1 Sociaal Strafwetboek

NIEUW: Tot slot wordt door de wet een totaal nieuwe sanctie ingevoerd, nl. de uitsluiting door een beslissing van de rechtbank van deelname aan overheidsopdrachten wanneer een onderneming op grond van de bepalingen van het Sociaal Strafwetboek werd veroordeeld tot een strafrechtelijke veroordeling waarbij een sanctie van niveau 3 of 4 werd opgelegd. (Art. 107/1 Soc. SWB).

Deze uitsluiting kan drie tot vijf jaar bedragen en kan binnen deze marge bepaald worden door de rechtbank. Het opleggen van deze bijkomende sanctie is een mogelijkheid voor de rechtbank, geen verplichting.

De termijn loopt vanaf de dag waarop de veroordeelde zijn straf zal uitgezeten hebben of zijn straf zal verjaard zijn, en, als hij voorwaardelijk vrijgelaten werd, vanaf de dag van zijn vrijlating.

Deze sanctie sluit aan bij de bepalingen van art. 67 en 69 van de wet overheidsopdrachten 2016:

- In art. 67 van de wet overheidsopdrachten, betreffende de verplichte uitsluitingsgronden, werden inschrijvers uitgesloten op grond van een zeer beperkt aantal inbreuken op het sociaal recht:
  - 6°: kinderarbeid en andere vormen van mensenhandel
  - 7°: het tewerkstellen van illegaal verblijvende onderdanen van derde landen➔ verplichte uitsluiting
- In art. 69 van de wet overheidsopdrachten met betrekking tot de facultatieve uitsluitingsgronden voorziet in een zeer ruime bepaling aangaande het naleven van arbeidsrechtelijke verplichtingen op grond waarvan de inschrijver kan worden uitgesloten, nl. het 1°: *“indien de aanbestedende overheid met elk passend middel aantoonbaar dat de kandidaat*

of inschrijver de in artikel 7 genoemde toepasselijke verplichtingen op het vlak van het milieu-, sociaal en arbeidsrecht, heeft geschonden;”

Het art. 7 van de wet waarnaar hier verwezen wordt omvat alle mogelijke toepasselijke verplichtingen op het gebied van het sociaal en arbeidsrecht uit hoofde van het Europees Unierecht, het nationale recht of collectieve arbeidsovereenkomsten of uit hoofde van de in bijlage II vermelde bepalingen van internationaal sociaal en arbeidsrecht.

Het is meteen duidelijk dat alle overtredingen van de bepalingen uit het sociaal strafrecht die gesanctioneerd worden met sancties van niveau 3 en 4 begrepen zijn in deze zeer algemeen bepaalde regelgeving inzake sociaal- en arbeidsrecht bepaald in art. 7 van de wet overheidsopdrachten.

Beide reglementeringen uit art. 69 en 7 van de wet overheidsopdrachten en de nieuwe bepaling uit het Sociaal Strafwetboek zijn evenwel volledig gelijklopend in die zin dat in beide gevallen de uitsluiting facultatief is.

→ facultatieve uitsluiting

Verder kan de onderneming in toepassing van de beide reglementeringen het bewijs leveren dat hij maatregelen genomen heeft om zijn betrouwbaarheid aan te tonen, meer bepaald door aan te tonen dat hij in voorkomend geval een vergoeding heeft betaald tot herstel van de schade die door de strafrechtelijke inbreuk veroorzaakt werd, dat hij de feiten of de omstandigheden volledig opgehelderd heeft en actief met de met het onderzoek belaste overheden samengewerkt heeft, en dat hij concrete maatregelen genomen heeft om zijn situatie te regulariseren en om een nieuwe strafrechtelijke inbreuk te voorkomen.

De uitsluiting uitgesproken door de rechtbank geldt voor alle overheidsopdrachten, terwijl de uitsluiting gebaseerd op de artikels 67 en 69 van de wet overheidsopdrachten wordt toegepast door de betrokken aanbesteder bij de kandidaatstelling of de indiening van de offerte. In dat verband is het niet duidelijk hoe de aanbesteder zal moeten/kunnen handelen in het geval waarin de rechter de uitsluiting heeft uitgesproken maar de aannemer later bij een inschrijving aan de aanbesteder bewijst dat hij alle maatregelen heeft genomen om nieuwe inbreuken te vermijden.

Maatregel	Sanctie
Verbod van financiële onderaanneming (in hoofde van de onderaannemer – niet de hoofdaannemer)	<ul style="list-style-type: none"> • Art. 12/3 §3 AUR • Nieuw: Strafrechtelijke betegeling ogv art. 184/1/3 §1 Soc.Swb. = straf van niveau 4
Beperking van de onderaannemingsketen	<ul style="list-style-type: none"> • Art. 12/3 §3 AUR • Nieuw: Strafrechtelijke betegeling ogv art. 184/1/3 §2 &2 &3 Soc. Swb. = straf van niveau 4
Uitsluiting van deelname aan overheidsopdrachten	<ul style="list-style-type: none"> • Art. 67 wet overheidsopdrachten – verplichte uitsluiting door de aanbesteder • Art. 69 wet overheidsopdrachten – facultatieve uitsluiting door de aanbesteder • Nieuw: Art. 107/1 Soc. Swb. – facultatieve uitsluiting door de rechtbank – straf van niveau 3 of 4
	→ Inwerkingtreding nieuwe sancties op 21 juli 2024

3. Concessiecontracten

Voor concessiecontracten werd een identieke regeling als deze voor de overheidsopdrachten ingevoerd.

3.1 Het verbod van financiële onderaanneming

Zie art. 184/1/4 § 1 Soc. SWB

3.2 De beperking van de onderaannemingsketen

Zie art. 184/1/4 § 2 & § 3 Soc. SWB

3.3 Uitsluiting van deelname aan concessiecontracten co

Zie art. 107/1 Soc. SWB

4. Onderaanneming in private opdrachten

4.1 Het verbod van financiële onderaanneming – Art. 184/1/5 § 1 Sociaal Strafwetboek

NIEUW: In het Sociaal Strafwetboek werd voor de bouwsector enkel het verbod op de financiële onderaanneming ingevoerd. Er is dit dat domein dan ook geen nieuwe strafrechtelijke bepaling ingevoerd met betrekking tot de beperking van de onderaannemingsketen. In de privéovereenkomsten wordt er dan ook voor de bouwsector geen beperking op het aantal schakels in de onderaannemingsketen ingevoerd.

Art. 184/1/5 § 1 Soc. SWB bepaalt het volgende:

“§ 1. Met een sanctie van niveau 4 wordt bestraft, de onderaannemer, zijn aangestelde of zijn lasthebber, die, in strijd met de wet van 15 mei 2024 houdende wijziging van het sociaal strafrecht en diverse arbeidsrechtelijke bepalingen, het geheel van de uitvoering van de overeenkomst die hij gesloten heeft met zijn eigen medecontractant, in onderaanneming heeft gegeven aan een andere onderaannemer, of alleen de coördinatie van de uitvoering van deze overeenkomst heeft behouden.”

4.2 Uitsluiting van deelname aan overheidsopdrachten – art. 107/1 Sociaal Strafwetboek

NIEUW: Gelet op de algemene bepaling van art. 107/1 Soc. SWB kan een aannemer die veroordeeld werd voor een inbreuk van niveau 3 en 4 gepleegd in de loop van de uitvoering van een private opdracht, uitgesloten worden van overheidsopdrachten.

Zie hiervoor punt 2.3.

Maatregel	Sanctie
Verbod van financiële onderaanneming (in hoofde van de onderaannemer – niet de hoofdaannemer)	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuw: Strafrechtelijke beteugeling ogv art. 184/1/5 §1 Soc.Swb. = straf van niveau 4
Uitsluiting van deelname aan overheidsopdrachten	<ul style="list-style-type: none"> • Nieuw: Art. 107/1 Soc. Swb. – facultatieve uitsluiting door de rechtbank – straf van niveau 3 of 4
	→ Inwerkingtreding sancties op 1 januari 2025

5. De straffen

De nieuwe strafbepalingen refereren naar inbreuken die bestraft worden met een sanctie van niveau 3 of niveau 4.

Deze sancties zijn de volgende:

Niveau 3

De sanctie van niveau 3 bestaat uit hetzij een strafrechtelijke geldboete van 200 tot 2.000 euro, hetzij een administratieve geldboete van 100 tot 1.000 euro.

Deze bedragen moeten verhoogd worden met de opdecieimen, zijnde in principe op datum van 20.11.2024 het wettelijk voorzien bedrag vermenigvuldigd met acht.

Niveau 4

De sanctie van niveau 4 bestaat uit hetzij een gevangenisstraf van zes maanden tot drie jaar en een strafrechtelijke geldboete van 600 tot 7.000 euro of uit één van die straffen alleen, hetzij uit een administratieve geldboete van 300 tot 3.500 euro.

Deze bedragen moeten verhoogd worden met de opdecieimen, zijnde in principe op datum van 20.11.2024 het wettelijk voorzien bedrag vermenigvuldigd met acht.

LET OP:

Het nieuwe art. 101/1 van het Soc. SWB voorziet in een verhoging van de strafrechtelijke geldboeten van niveau 4 die op rechtspersonen (vennootschappen) zullen van toepassing zijn:

“De strafrechtelijke geldboeten toepasselijk op inbreuken gepleegd door rechtspersonen, zijn:

– voor niveau 4: geldboete van minimum vijfhonderd euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de minimumvrijheidsstraf, doch niet lager dan de minimumgeldboete op het feit gesteld; met als maximum tweeduizend euro vermenigvuldigd met het getal van de maanden van de maximumvrijheidsstraf, doch niet lager dan het dubbele van de maximumgeldboete op het feit gesteld;”

Deze bedragen moeten verhoogd worden met de opdecimen, zijnde in principe op datum van 20.11.2024 het wettelijk voorzien bedrag vermenigvuldigd met acht.

Deze nieuwe bepaling zal evenwel pas in werking treden op het ogenblik dat Boek 1 van gewone strafwetboek in werking zal treden. Dit Boek 1 bestaat op dit ogenblik evenwel slechts als wetsontwerp, dat tot voor de Parlementsontbinding in bespreking was.

6. Inwerkingtreding

De nieuwe bepalingen treden als volgt in werking:

Overheidsopdrachten

21 juli 2024

Private opdrachten

1 januari 2025